

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “28” серпня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Методологічні засади педагогічних досліджень
Освітня програма	Освітні, педагогічні науки
Спеціальність	011Освітні, педагогічні науки
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	другий (магістерський)
Статус дисципліни	нормативна
Курс/семестр	I / I
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 14 год. Практичні заняття – 16 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/

2. Опис дисципліни

Дисципліна забезпечує набуття студентами знань у галузі педагогіки та педагогічних досліджень, їх підготовку до професійної та самостійної діяльності, ознайомлення зі структурою й основними показниками сформованості дослідницької діяльності, отримання знань, умінь та навичок в організації та проведенні досліджень, формування зрілої та творчої особистості, громадянської позиції та готовності випускників до трудової діяльності.

Мета та цілі курсу

Мета: Основною метою вивчення дисципліни є висвітлення теоретичних основ і питань технології науково-дослідної педагогічної діяльності, тобто теоретичного та практичного підґрунтя для формування фахових знань і вмінь майбутнього вчителя-дослідника в умовах вищого педагогічного навчального закладу.

Завдання:

- ознайомити магістрантів з основами науки;
- розглянути шляхи розвитку педагогічних досліджень;
- навчити організовувати навчальну та дослідницьку діяльність, застосовуючи сучасні технології, методи, форми, засоби;
- ознайомити зі змістом педагогічних досліджень, їх оформленням відповідно до чинних вимог МОНУ;
- розкрити структуру педагогічних досліджень, оптимального проведення експериментальної частини.

Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність – здатність розв’язувати складні завдання та проблеми в галузі освітніх, педагогічних наук, професійній діяльності, у процесі навчання, на основі поєднання спеціально предметних знань та вмінь з набутим досвідом дослідницької/інноваційної діяльності в системі вищої освіти, що передбачає застосування відповідних освітніх, педагогічних інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Здатність до самоосвіти та саморозвитку.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1. Здатність виявляти потенційні зв’язки освітньої теорії, освітньої політики та практики, розуміння цілей і особливостей освітніх систем.

СК 6. Здатність до консультування з питань освітньої теорії і практики.

СК 7. Здатність керувати освітніми практико орієнтованими проєктами.

СК 11. Здатність визначати стан та потенціал системи освіти ЗВО, оцінювати його у сфері вищої освіти з використанням сучасних методів науки, інформаційних та інноваційних технологій

СК 13. Здатність визначати, коректувати і критично аналізувати мету, складові системи та ефективні стратегії розвитку вищої освіти, приймати і реалізовувати доцільні управлінські рішення на основі сучасних знань про теорію вищої освіти..

Програмні результати навчання

ПРН 1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно-важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН 2. Уміти організовувати та проводити науково-педагогічне дослідження.

ПРН 3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати висновки.

ПРН 6. Доступно та аргументовано представляти результати досліджень у письмовій та усній формах, брати участь у наукових дискусіях

ПРН 11. Здійснювати аналіз стану вищої освіти та визначати потенціал системи освіти ЗВО, володіти технологічними прийомами педагогічного проектування та моделювання у закладі вищої освіти для розв'язання конкретних професійних завдань та розробки інноваційних технологій задля забезпечення якості освітнього процесу.

3. Структура курсу

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	14
практичні заняття	16
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний / Вибірковий
I	011 Освітні, педагогічні науки	перший	Нормативний

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Лекція	Практичні заняття	Самостійна робота
Тема 1. Викладач як дослідник педагогічного процесу Розкрити сутність поняття «науково-дослідницька робота», «науково-дослідницька діяльність», видатні педагоги (Ю.К.Бабанський, Г.В.Ф. Гегель В.О.Сухомлинський та ін.) про роль педагогічного дослідження в роботі педагога у вищій школі. Розглянути роль викладача у розв'язанні існуючих проблем студентської наукової роботи в історико-педагогічному аспекті. Наголосити на дефектах організації науково-дослідної роботи зі студентами, розкрити основні положення «Закону про вищу освіту» з даного питання і	2 год		4 год

вимоги до викладача.			
Тема 1. Основні напрями активізації студентської науково-дослідної роботи в університеті		2год	4 год
Тема 2. Класифікація наукових теорій. Зміст і організаційна структура наукових досліджень в Україні Розкрити сутність поняття «наука», «наукові теорії», їх класифікації. Запропонувати організаційну структуру наукових досліджень в Україні. Схарактеризувати діяльність НАН як головного наукового центру України. Висвітлити діяльність галузевих наукових установ, розкривши особливості діяльності Національної Академії педагогічних наук України та схарактеризувати паспорти педагогічних досліджень.	2 год		4 год
Тема 2. Види наукових робіт, їх загальна характеристик		2год	4 год
Тема 3. Організація науково-дослідної роботи в класичному університеті. Розкрити проблеми студентської науково-дослідної роботи в класичному університет як складову підготовки майбутнього фахівця. На основі останніх документів про вищу освіту (Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 рр.», ін.) обґрунтувати систему науково-дослідницької роботи студентів в аудиторній, позааудиторній, гуртковій роботі, заняттях в проблемних групах, написанні наукових робіт, наукових статей, підготовці до олімпіад із фаху	2 год		4 год

тощо. Основні напрями активізації студентської науково-дослідної роботи в класичному університеті. Обґрунтувати особливості організації НДРС педагогічного спрямування.			
Тема 4. Сучасні методологічні аспекти педагогіки вищої школи Показати, що умовою розвитку будь-якої науки і досягнення значущих результатів є її методологічна озброєність. Для цього розкрити сутність поняття «методологія» як вчення про науковий метод пізнання, а також систему самих методів. Розкрити функції, які виконує методологія науки, сутність поняття «методологічна свідомість», «методологічна культура» кваліфікованого фахівця сфери науки й освіти. Теоретично обґрунтувати з наведенням прикладів із практики три рівні методології: філософський або фундаментальний, загальнонауковий і частково науковий.	2 год		4 год
Тема 3. Методологічні засади дослідження проблем вищої освіти		2 год	4 год
Тема 5. Конкретно наукова методологія педагогічних досліджень. Показати, що конкретно-наукова методологія педагогіки як і кожної науки і відповідно практики розкривається за допомогою специфічних підходів чи принципів. Розкрити підходи, які є у сучасній педагогіці: особистісний, діяльнісний, діалогічний (полісуб'єктний), культурологічний, національний, антропологічний, структурно-функціональний, системно-генетичний,	2 год		4 год

сенергетичний, інформаційний, аксіологічний, ін.			
Тема 4. Особливості виконання наукових робіт з педагогіки.		2 год	4 год
Тема 6. Логіка і методи науково-педагогічного дослідження. Педагогічний досвід як важлива складова науково-пошукової роботи дослідника педагогічних проблем. Розкрити значення наукових досліджень для розв'язання проблем педагогіки взагалі та в період реформування освіти зокрема. Наголосити, що дослідження педагогічних явищ і процесів мають враховувати: неоднозначність їх перебігу; неповторність педагогічних процесів; участь у педагогічних процесах людей усіх вікових категорій; необхідність багаторазових спостережень для об'єктивних висновків. Форми вивчення й узагальнення досвіду викладача з різних проблем педагогіки як системи наук.	2 год		4 год
Тема 7. Послідовність і етапність проведення педагогічного дослідження. Організація наукового дослідження, налагодження стосунків із науковим керівником, ознайомлення студентів із складовими наукової роботи, її етапами (вибір наукового напрямку дослідження, його теми, наукової проблеми, її актуальність в теоретичному і практичному значенні, виокремлення протиріч, які існують в сучасній освіті з досліджуваної проблеми опрацювання джерел інформації, визначення мети, завдань,	2 год		4 год

об'єкта, предмета, методологічної основи, складання попереднього змісту наукової роботи та визначення системи методів дослідження, визначення критеріїв та показників рівня вияву предмету дослідження, складання методики констатувального та формувального експерименту та їх проведення, обробка отриманих результатів, літературне оформлення роботи тощо).			
Тема 5. Організація та порядок виконання студентських наукових робіт. Підготовка студента до захисту науково-дослідної роботи.		2 год	4 год
Тема 6. Наукова культура дослідника як необхідна умова високого рівня студентської наукової роботи		2 год	4 год
Тема 7. Понятійно-категоріальний апарат наукового дослідження за темою дипломної роботи здобувача.		2 год	4 год
Тема 8. Захист наукової роботи (рольова гра)		2 год	4 год
ВСЬОГО	14 год	16 год	60 год
4. Система оцінювання курсу			
Накопичення балів під час вивчення дисципліни			
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів		
Лекція			
Практичне заняття	15		
Самостійна робота	15		
Індивідуальне/творче завдання	20		
Екзамен	50		
Максимальна кількість балів	100		

5. Ресурсне забезпечення

1. Буряк В. Формування методологічної культури майбутнього вчителя. *Рідна школа*. 2005. № 2. С.3-7.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. Київ, 2004. С.242.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ, 1997. 376 с.
4. Гузій Н.В. Педагогічний професіоналізм: історико-методологічні та теоретичні аспекти. *Монографія*. Київ, 2004. 243 с.
5. [Жигірь В. І.](#) Методологічні підходи як основа науково-педагогічних досліджень у професійній освіті. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 48. С. 107-115.
6. Завгородня Т.К. До проблеми методологічної основи персоналістичного напрямку історико-педагогічних досліджень. 2016. *Електронний ресурс*. URL: conference.ru.if.ua.
7. Завгородня Т., Стражнікова І. Проблеми окремих напрямів виховання у науково-педагогічних дослідженнях Західного регіону України: історіографічний аспект. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»*. 2016. №2/34. С.66-74.
8. Завгородня Т.К. До проблеми методологічної основи персоналістичного напрямку історико-педагогічних досліджень. 2016. URL: conference.ru.if.ua.
9. Завгородня Т.К., Прокопів Л.М., Стражнікова І.В. Методологія та технологія педагогічних досліджень. *Навчально-методичний посібник*. Івано-Франківськ: «НАІР». 2014. 75 с.
10. Завгородня Т.К., Прокопів Л.М., Стражнікова І.В. Самостійна робота для студентів ОКР «Магістр» з курсу «Методологія та технологія педагогічних досліджень». *Методичні рекомендації*. Івано-Франківськ. 2013. 60 с.
11. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень: *навчально-методичний посібник*. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
12. Закон України ["Про наукову і науково-технічну діяльність"](#) Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 12, ст.165). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1977-12>
13. Зязюн І. Концептуальні засади теорії освіти в Україні. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2000. № 1. С. 11-24.
14. [Карпенко О.](#) Філософсько-методологічний компонент у структурі науково-педагогічного дослідження. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2018. Вип. 7. С. 97-105.
15. Князян М.О. Самостійно-дослідницька діяльність майбутнього педагога: структура, функції, засоби активізації. *Навчальний посібник*. Ізмаїл: Сміл, 2006. 136 с.
16. [Коркішко А. В.](#) Специфіка професійного іміджу майбутнього педагога як предмет наукових досліджень. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. Вип. 1. С. 103-111.
17. Краснобокий Ю.М. Словник-довідник науковця-початківця. Київ: Науковий світ, 2000. 83 с.
18. Кремень В.Г. Філософія освіти ХХІ століття. *Педагогіка і психологія*. 2003. № 1 (XXXVIII). С.6-16.
19. [Левицький Ч.](#) Методологічні проблеми кількісного та якісного аналізу в педагогічних дослідженнях. *Професійна освіта:*

методологія, теорія та технології, 2015. Вип. 2. С. 5-20.

20. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі. *Навчальний посібник* / С.У.Гончаренко, П.М.Олійник, В.К.Федорченко та ін.; за ред. С.У.Гончаренка, П.М.Олійника. Київ, 2003. 323 с.

21. Пліско Є. Методологія історико-педагогічних досліджень. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2019. № 1. С. 179-187.

22. Савченко О.Я. Складові реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики* / Під заг. ред. О.В.Овчарук. Київ, 2004. С.39-40.

23. Стражнікова І. Теоретичні основи практико-орієнтованого підходу в регіональних історико-педагогічних дослідженнях. *Збірник наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна освіта і наука: проблеми, перспективи, інновації»* / Відповідальний редактор проф. Т.Ю. Дудка. Київ, 2021. 399 с. С. 329-332.

24. Стражнікова І.В. Практико-орієнтований підхід у професійній підготовці майбутніх викладачів закладів вищої освіти України. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 34. С. 14-16. (DOI: <https://doi.org/10/32843/2663-6085/2021/34-1.2>)

25. Сухомлинська О.В. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності. *Шлях освіти*. 2002. № 3.

26. Цехмістрова Т.С. Основи наукових досліджень. Київ: Видавничий дім «Слово», 2003. 240с.

27. Цюра С. Б. Методологія порівняльних педагогічних досліджень: принципи, особливості. Український педагогічний журнал. 2015. № 4. С. 65-72.

Інформаційні ресурси

1. Нормативна база (Закони, Положення, Укази президента України, Листи МОНУ).

2. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України.

3. www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім.Вернадського.

4. [www. – udpu.org.ua](http://www.udpu.org.ua) – веб-сторінка Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

5. www.ekniga.com.ua – Інформаційно-пошукова система-каталог з електронної літератури: книжки, довідники, словники, енциклопедії, підручники і т.д.

6. www.7ua.net – Електронна бібліотека.

7. www.lib.com.ua – Сайт електронної бібліотеки.

8. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти України» (редакція від 4.07. 2005 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005>

9.Наказ МОН України від 20.10.2004 р. № 812 «Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу». URL: www.mon.gov.ua/images/files/osvita/Evrointehraciya /mon_812.doc

10. Наказ МОН України від 29.07.2005 р. № 454 «Про заходи МОН України по реалізації Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні». URL: <http://uazakon.com/document/fpart41/idx41955.htm>

Інформаційні ресурси

1. Нормативна база (Закони, Положення, Укази президента України, Листи МОНУ).
2. www.education.gov.ua – веб-сторінка Міністерства освіти і науки України.
3. www.nduv.gov.ua – веб-сторінка бібліотеки ім.Вернадського.
4. [www. – udpu.org.ua](http://www.udpu.org.ua) – веб-сторінка Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.
5. www.ekniga.com.ua – Інформаційно-пошукова система-каталог з електронної літератури: книжки, довідники, словники, енциклопедії, підручники і т.д.
6. www.7ua.net – Електронна бібліотека: енциклопедії, словники, підручники, будь-яка література.
7. www.lib.com.ua – Сайт електронної бібліотеки.
8. Указ Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти України» (редакція від 4.07. 2005 р.). *Електронний ресурс*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1013/2005>
9. Наказ МОН України від 20.10.2004 р. № 812 «Про особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу». *Електронний ресурс*. URL: www.mon.gov.ua/images/files/osvita/Evrointehraciya/mon_812.doc
10. Наказ МОН України від 29.07.2005 р. № 454 «Про заходи МОН України по реалізації Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні». *Електронний ресурс*. URL: <http://uazakon.com/document/fpart41/idx41955.htm>

Викладач (і) Гостьові лектори	д.пед.н., проф. Завгородня Тетяна Костянтинівна Запрошені викладачі з закладів вищої освіти України.
Контактна інформація викладача	tetiana.zavgorodnia@pnu.edu.ua

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов’язковому порядку впродовж двох тижнів з дня пропуску. За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищують 10% від загальної кількості лекційних годин відповідно до робочого навчального плану, керівник курсу віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу студента. Відпрацювання додатковим тестуванням можливо на сайті дистанційного навчання http://www.d-learn.pu.if.ua/ .
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». Не зараховуються.
Невідповідна поведінка під час заняття	недопустима
Додаткові бали	Студент може отримати за роботу під час лекційних занять.
Неформальна освіта	Можливість зарахування. Рекомендовані платформи PROMETHEUS, «УкрІНТЕІ», EDERA.

Викладач:

д.пед.н., проф. Завгородня Т.К.